

SKLIZEŇ A POSKLIZŇOVÁ ÚPRAVA SÓJE LUŠTINATÉ

Sója dozrává, v závislosti na odrůdě a přírodně klimatických podmínkách, za 125 až 160 dní. Je to v období krátkého dne, kdy již bývají značné rosy. Zralý porost poznáme podle toho, že lusky jsou hnědé, boby v nich po zatřepání chrastí a do samotného bobu jde obtížně nehem rýpnout. V množitelských porostech doporučujeme sklízet při vlhkostech mezi 12 až 14%, méně určitě ne, dochází k půlení sóje nebo jen popraskání slupky a tím ke značnému snížení klíčivosti. Sója se sklízí normálními žacími mlátičkami, optimálně s použitím tzv. flexi adaptéru (který dokáže přesně kopírovat terén; velmi vhodný u lišt se záběrem nad 6m).

Předsklizňová příprava porostu – pro sjednocení dozrání, regulace vytrvalých plevelů nebo usnadnění sklizně, se nejčastěji používá aplikace postřikové jíchý s různou formou glyfosátu nebo neregistrovaného diquat dibromidu. Zajímavá je zkušenost s účinkem glyfosátů na lesk sklizených bobů - takto připravený porost se zpravidla podaří zrealizovat jako excelentní potravinářská kvalita.

Nastavení základních parametrů mlátičky je obdobné jako pro hrách: pomalé otáčky mlátícího bubnu, tj. 500-650 ot./min, vzdálenost mezi bubnem a košem mlátícího ústrojí volíme nejčastěji kolem 15 mm, otáčky ventilátoru rozumně vysoké – 1300 ot./min. a mezery v sítěch podle velikostí bobů a tloušťky lusků, nejčastěji úhrabečné síto 10-12 mm, nástavec úhrabečného síta 16-18 mm, zrnové síto 6-10mm. Otáčky přiháněče na žacím válu volíme max. o 10% vyšší než je pojezdová rychlost a snažíme se přiháněč vůbec nespouštět do porostu. Ze zkušeností víme, že je vhodné jej do porostu spouštět tak, aby nosiče prstů přiháněče lehce „hladili“ sóju po nejvyšších patrech.

Obr.1.: Case IH + MacDon 10,7m

Sklizecí adaptér, žací váh, je vhodné před započatí sklizně minimálně zkontrolovat v těchto parametrech: vůle mezi žabkami a prsty musí být co nejmenší a žabky by měly být ostré. Tupé žací ústrojí prodlužuje délku strniště a tím zvyšuje ztráty nevysečením. Demontovat plazy či jiné zařízení, které může zvyšovat výšku strniště. Pakliže je to možné, naklopit prsty žacího ústrojí k zemi. Budeme-li sklízet velmi nízký porost, doporučujeme namontovat na prsty přiháněče zvláštní zábrany, které pomohou s pohybem posečeného materiálu k průběžnému šneku. Tyto zábrany lze si doma vyrobit např. nařezání desky sololitu na

Obr.2.: Výška strniště

úzké pruhy cca 10-15 cm široké. Rovněž je vhodné zmenšit mezeru mezi šnekem a dnem adaptéru na minimum.

Organizace sklizně pozemku je poměrně jednoduchá v případě stojícího porostu, sklízíme ve stejném směru řádků, jak byl pozemek zaset. V případě náklonu porostu se nejvíce osvědčila jízda proti polehu. Ovšem při velmi polehlém porostu se může stát, že jednotlivé rostliny sóje bude zachytávat průběžný šnek žacího adaptéru a přitom tyto rostliny nebudou ještě odstříhány. To má za následek značné zatížení sklízecí mlátičky a vede ke zpomalení sklizně a zvýšení spotřeby pohonných hmot. V takovém případě je vhodné zvolit jiný směr jízdy. Abychom si zbytečně nekontaminovali sklizeň příměsemi plevelů nebo zeminou, je vhodné umístit do dopravní cesty čistého zrna ještě jedno síto, např. z perforovaného plechu (průměr 4mm). Tímto sítem nahradíme servisní víka pod příčným šnekovým dopravníkem nebo elevátorem čistého zrna. Pakliže nemáme takovou možnost, stačí vždy po vysypání bunkru tyto víka otevřít a vyčistit přilehlé prostory. Některé mlátičky umožňují toto síto vsadit již do dna komory šikmého dopravníku.

Skladování sóje je citlivá záležitost. Je značně závislá od vstupní vlhkosti suroviny. Do 14% lze sóju skladovat v „čemkoli“. Od 14% vlhkosti je třeba uvážit, jaký typ skladu máme k dispozici: jestli do ocelových sil, betonových hal a bunkrů, vaků nebo na dřevěnou podlahu. Ve všech případech platí jedno: sója potřebuje vzduch – průvan. Čím je vlhčí, tím více a ještě je nutné s ní hýbat (přepustit v síle, přehrnout hromadu apod.). Nad 15% doporučujeme sóju usušit teplým vzduchem nebo aktivně větrat a přehrnovat. Při sušení horkým vzduchem musíme dbát na maximální možný odsušek a dodržovat technologické časy na vyrovnání teplot uvnitř bobů. Přírodní osivo není vhodné sušit horkým vzduchem, nanejvýš teplým vzduchem o teplotě do 40 °C.

Skladování sójových bobů s vlhkostí pod 12% je rovněž problém. Ten spočívá ve snížené mechanické odolnosti bobů, které se projevují púlením zrn, praskáním slupky nebo vyštípováním částí bobů. K tomuto dochází při manipulaci v dopravních cestách posklizňové linky a procesu naskladňování a vyskladňování.

Pro dlouhodobější uskladnění je vždy vhodné sóju předčistit, zbavit všech příměsí, které by mohly negativně ovlivnit skladovanou komoditu.

Skladištní škůdci sóju napadají pouze výjimečně. Preventivní ochrana se neprovádí. Obecně platí, že škůdci nemají rádi chlad a průvan. Citlivější je však k zaplesnivění a to při vyšší naskladňovací vlhkosti. Toto se může dít zejména v rozích a koutech hal, v místech kam zatéká či se dostane sníh. Preventivní ochrana nástřikem fungicidu při naskladňování se neprovádí.

